

550

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshos hordva:
 Egész évre... 20 kor
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
szombat utáni napok kivételével.Beszerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.A szerkesztőség kóriratok visszaszolgáltatás
vagy megőrzésére nem vállal közt.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 6 fillér.

NAGYVÁRAD, október 8.

Keresztény szociálizmus.

(m.) Keresztény szociálizmus! Mily kár, hogy kevesen s azok is keveset tudnak róla! Kár pedig azért, mert — mint egy magyarországi származású, de most Svájcban működő szociológus mondja — a szociálizmusnak vagy erkölcsi alapra kell helyezkednie, vagy egyáltalán nem fog fennállani. Azt pedig tudjuk saját elveik hangoztatásából, valamint kevésbé dicséretes magatartásukból, hogy a szociáldemokraták mindenféle erkölcsi alapot kirúgnak lábuk alól.

Mily szép és életre való dolog pedig az igazi szociálizmus?! Az a társadalmi rendszer, mely minden, vagy legalább a lehető legtöbb embernek az anyagi boldogulás és szellemi művelődés elérhető legmagasabb fokát kívánja biztosítani.

Es mi lesz ebből a szép célból, mely az igazi szociálizmusnak ideálja, a tisztán materialisztikus felfogásban? Abban a világnézetben, melynek az élet nem egyéb, mint a létért való küzdelem s e küzdelemben is egész természetes, hogy a gyengébb helyet adjon az erősebbnek. Az ilyen alapra helyezkedő szociálizmus durva ököljogra vezetne s nem

képezne a kis emberre nézve az anyagi boldogulás és szellemi művelődés emeltyűjét, hanem a gyöngébb végleges pusztulását jelentené, vagy teljes kijózanodást s a társadalmi bajok megszüntetésére vonatkozó reményről való apatikus lemondást eredményezné.

Emlékezzetek csak a materialis világnézetet valló szociáldemokrácia dorongjaira, bicskáira, reszelőire, pisztolyaira, a bevert üvegtáblákra, vértől csorgó egyetemi itjakra, halállal fenyegetett s véresre vert dolgozni akaró munkásokra, összerombolt nyomdákra, a munkásvédő törvények ellenzőire, a hazát nemzetközi vásártér gyanánt kihasználó honpolgárookra, a kék munkásbubony széttépőire, ha az alatt keresztényimódon érző honfi keble dagad: és valljátok meg, ilyen világnézetrel, ilyen szociálizmussal altruisztikus, azaz más boldogulására vonatkozó munkát végezni, művelt és jómódu társadalmat alkotni, a kis embert boldogulásra vezetni lehet-e?!

Azok a szociáldemokrata vezérek, kik két kézzel dolgoznának az erőszakolt sztrájkmozgalmakon, s a dolgozni akaró munkásokat, mint sztrájköröket készek agyonveretni, csak hogy egyik kézzel a sztrájkolók véres verejtékkel áztatott filléreiben kaparásszanak, a másik tenyerüket pedig a munkaadók töltsék meg s azután — van-e eredmény, nincs-e eredmény! —

félreállanak: nem képviselik a munkások érdekeit. A napokban egyik napilap kimutatásában hozta, hogy a sztrájkok egy harmada végződött eredménytel, egy harmada féleredménytel, egy harmada semmiféle eredményt nem tudott elérni. Az az összeg, melyet elvesztettek a sztrájk tartama alatt, Isten tudja mikor lesz kiperítolva abból a többletből, melyet a munkaadóktól kicsikartak; az az összeg pedig, melyet a sztrájkasszából kaptak, kicsiny része biz annak, amit hosszú időn át befizetnek. A teremtésben vesztes csak a pártvezérek nem szoktak lenni sohasem.

Az a sajtó, melyről látszik, hogy célja gyanánt tüzte ki a hazugságot, az igazságnak pedig tagadását, vagy elcsavarását, mely jogot, magán személyt, családi szentélyt, erényt és tisztaságot, hazát, államot nem kimél ocsmány támadásaitól nem méltó arra, hogy embernek szellemi táplálékát képezze, és az bizonyos, hogy ettől a sajtótól a munkás ember nem lesz műveltebb sohasem.

Te munkás nép, barbárrá tesz az ilyen sajtó! Nem érzed lázongani szenvedélyeidet s nem tudod, ki üz, mint fölvert vadot?! Nyomorult vagy s nem veszed észre, ki, hogy kinek van egyedül hasznára nyomorúságod? Félrevezetnek hazugsággal, álnok jelszavakkal és rágal-makkal s mikor üres zsebed még jobban

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Megtérés.

— Keleti mese. —

Egy rabló megtámadott a pusztában egy szegény kereskedőt, aki a vásárról hazafelé igyekezett a falujába.

A kereskedő eladta a vásárban a portékáját s a pénzen egy jó darab posztót vett, hogy majd új ruhát szabasson magának. A posztó ott volt a batyujában.

Rákiáltott a rabló:

— Add ide, amid van, mert megöllek, ha nem engedelmességed!

A szegény kereskedő nagyon megrémült; ledobta a batyuját a földre és elszaladt.

A rabló felkapta a földről a batyut és kutatni kezdett benne.

Megtalálta a posztót és nagyon megörült, hogy most már új ruhát csináltathat magának belőle.

El is ment nyomban a szabóhoz és megkérdezte tőle:

— Kitelik-e ebből a posztóból egy öltözet ruha?

A szabó megnézte a posztót.

— Még marad is belőle foltnak valóra, — felelte azután.

A rabló gyanakodni kezdett a szabóra; azt hitte, hogy mindenki olyan gonosz lelkű ember, amilyen ő maga.

— Bizonyosan meg akar csinálni ez a szabó, — gondolta. — Kitelik ebből a posztóból két öltözet ruha is.

Rá is kiáltott a nyomban a szabóra:

— Ne tagadd, hogy két öltözet ruhát is tudsz belőle csinálni?

— Nem tagadom, — felelte a szabó — két öltözet ruha is kitelik belőle, de félek, hogy szűk lesz mindkettő.

A rabló most így gondolkodott: »No, lám, kettő is kitelik belőle. Ez a szabó meg akart engem csinálni, mert azt mondotta, hogy csak foltnak való marad a posztóból, ha egy ruhát kiszabott belőle: De hátha még most is megcsal: hátha három öltözet ruha is kitelik a posztóból.»

Rákiáltott ezután a szabóra:

— Te, már látom, hogy rosszban töröd a

fejedet. Miért nem mondtad az előbb, hogy két öltözet ruhát is ki tudsz szabni ebből a posztóból. Miért mondtad, hogy csak foltnak való marad majd belőle? Most már kitaláltam a gonosz szándékodat; meg akarsz lopni. Most már nem hiszek neked s bizonyosan tudom, hogy három öltözet ruha is kitelik a posztóból.

A szabó nyugodtan felelte:

— Jól mondd, három öltözet ruha is kitelik belőle, de mind a három nagyon szűk lesz ám!

— Nem bánom! — kiáltott a rabló. — Annál csinosabbak lesznek, mentől jobban ráfeszülnek a testemre.

— Szabok tehát a posztóból három rend ruhát, de megmondtam, hogy szűkek lesznek. A rabló már távozni akart, amikor gonosz lelkében ismét fellobbant a gyanu.

— Hát négy rend ruhát nem szabhatnál belőle.

— Akár ötöt is, — felelte a szabó.

— Ötöt is?

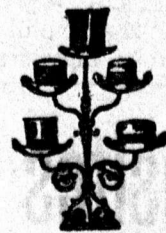
— Akár hatot is!

— No, látod, most mondtál igazat! — kiáltotta a rabló. — S te mégis azt mondot-

PFÄFF KÁLMÁN

ajánl megbízható minőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Szigoruan szabott árak mellett.

kiélték, akkor rátámadsz arra, akire uszítanak? Ez az igazi szocializmus?!

Nem volt, nem lesz soha! Az a revolverező sajtó és az a szociáldemokrata pártpolitika, mely mindenkit terrorizálni akar, szülhet tömeggondnokságot, de nem lesz megváltó hatalom soha.

Nem jött még ennek belátására sok ember, de vannak már, akik az anyagi világnézetű szocializmus önzése helyett a kölcsönös segély elvét (mutual aid) hangoztatják, vagy akik szerint az egyén nem önmagáért él, hanem a közösségért, azért t. i. hogy az általános fejlődésmenet létesítésében részt vegyen (ezek a társadalmi eudaimonisták). Nekünk azonban az ilyen fejlődés nem kell, mert nem ér semmit, ha én magam s minden más személy nem önmagáért is van, csak mások boldogulásának eszköze gyanánt szerepelek a társadalomban.

Nincs tökéletesebb elv sehol a kölcsönös segély elvére, mint a kereszténység, mert az ember személyét teszi az élvezendő javak központjává; de azért nem önző, mert minden jó, amit másnak teszünk, Megváltójától jutalmat vár. Nincs hatalmasabb szociális tényező, mint a kereszténység, mert örök igazságaiból levont irányelvek vághatnak csupán helyes utat a szociális fejlődésnek.

Örömmel olvassunk azért a keresztényszociálisták szervezkedéséről. Ti munkás zubbony alatt kemény munkában hevesen dobogó szívek, ne féljetez attól, ha valaki szocialista létére kereszténynek vallja magát!

Hiába hánytorgatják, hogy a munka szabadsága nem érdekünk s elneveznek igazságtalanul sztrájkőröknek. Tudjátok

tad az előbb! hogy csak foltnak való marad meg a posztóból, ha kiszabtál belőle egy rend ruhát. Embereidre találtál ám bennem s most már követelem tőled, hogy hat ruhát csinálj nekem, vagy máshoz viszem a posztót.

— Jól van, — mondotta a szabó — megkapod a hat ruhát, de ne panaszkodjál azután, ha szükek lesznek.

A rabló egészen megnyugodva távozott s a megszabott időben ismét megjelent a mesternél.

— Hol vannak a ruháim?

A mester odatett a rabló elébe hat rend ruhát: azonban valamennyi olyan kicsi volt, hogy gyermek sem ölthette volna magára.

— Mik ezek? — kérdezte megdöbbenve a rabló.

— Mik? A ruháid, a melyeket a posztóból szabtam. Meg van mind a hat.

— De hiszen ezek gyermekjátéknak való ruhák!

— Hát nem megmondtam, hogy szükek lesznek?

A rabló néhány pillanatig szótlanul nézett a mester becsületes arcára s akaratlanul is meglepte a lelkét a szégyenkezés. Eszébe jutott sok gaztette s lelkét olyan sötétnek látta, mint az éjszakát. Egyszerre hátat fordított a mesternek és kirohant a műhelyből és meg sem állt a mecsetig. Ott fogadást tett a prófétának, hogy meg fog javulni s ájtatos dervis módjára fog vezekelni bűneitért.

meg, hogy határozottan és erélyesen állást foglalunk minden olyan kísérlet és törekvés ellen, amely a munkások kezéből egyetlen hathatós fegyverüket, a sztrájkra való jogot akarja kicsavarni. Ámde ugyanakkor nem fogjuk tűrni azt sem, hogy a szociáldemokratapárt ezzel a joggal visszaéljen, a vele nem egy meggyőződésű munkásokat egyszerűen agyonüsse, dolgozni ne engedje, holott a munkások érdekeinek ezek is épen olyan vagy talán még őszintébb harcosai, mint az elvtársak.

A sajtóban is követeljük szabadságát annak, hogy elveit kiki szabadon hirdesse. De tisztelje a társadalom fennállását biztosító jogot, tulajdont, házat, családot és erkölcsöt. Minden kinövés pedig üttesse le, hogy a sajtónak ne válják szégyenére. Első azzal a törvénytervezettel, mely minden a jog, tulajdon, haza, család, erkölcs elleni támadást megtorol. Legyen minden hírlapi támadás nyilvános följelentés, melyre az ügyészségnek hivatalból kelljen eljárást indítania s fenyegetse vádlót és vádlottat ugyanaz a büntetés. Ha a vád igaz, ne garázdálkodjék szabadon a gonoszság; ha a vádló rágalmozónak bizonyul, ne vigye el szárazon és ne legyen kedve többet meghurcolni az ártatlanságot.

Legyen szabad, de legyen megvédve is a munka, akkor fog anyagilag boldogulni a munkás. Legyen szabad, de legyen tisztességes is a sattó, akkor fog művelődni is a munkás ember.

Wekerle a királynál. Wekerle miniszterelnök ma délután öt órakor Bécsbe utazott. A miniszterelnököt a király holnap délelőtt magánkihallgatáson fogadja, melyen Wekerle az 1907. évi állami költségvetésről tesz jelentést őfelségének. Délután a miniszterelnök visszautazik Budapestre.

Uj főispánok. A király ma felmentette Székely György Brassó vármegye főispánját tisztétől és utódául Mikes Zsigmond gróft nevezte ki. Krassószörényvármegye főispánjává a király a megye volt alispánját, Fialka Károlyt nevezte ki a volt főispán Pogány Károly helyébe, kit szintén felmentett állásától.

A képviselőház ülése. A képviselőház szerdai ülése alkalmából a legtöbb képviselő már megérkezett a fővárosba. Megjöttek a vidéki ünnepekre rándult deputációk is: a karánsebesi, melyet Rakovszky István és az aradi, melyet Justh Gyula vezetett. Justh a képviselőházban megtette előkészületeit a szerdai ülésre, amely teljesen esemény nélkül való lesz, mert azok a törvényjavaslatok, melyeknek beterjesztését erre a napra jelezték, péntekre maradnak s így szerdán az elnök néhány előterjesztésén kívül csak a legközelebbi, csütörtöki ülés napirendjét fogják megállapítani. Mivel a házszabályok szerint fel kell olvasni az interpellációs és indítványkönyvet, ezen az ülésen jelentik be gróf Zichy Jenő indítványát is a Rákóczi megbélyegzéséről szóló törvény

eltörléséről. A függetlenségi pártkörben elterjedt hírek szerint az ülészak bezárása még október hónapban megtörténik s az új ülészakban már három al. Inökököt választanak.

A Nemzeti Kör megalakítása. A gyászos emlékü szabadelvű klub jogutóda, a Nemzeti Kör, holnap, kedden este alakul meg a volt szabadelvűpárt klubhelyiségeiben. Az elnökséget Tisza István grótnak ajánlották fel, de ő visszautasította s így elnökké Hieronimi Károly volt kereskedelmi minisztert fogják megválasztani.

Panaszos mandátum. A képviselőház V. bíráló bizottsága folyó hó 16-án ülést tart, amelyen a Bredicianu Korjolan mandátuma ellen beadott panaszt fogja tárgyalni.

A szerb vámkérdés. Belgrádból jelentik, hogy a kormány elhatározta, hogy egyelőre a skupstina összeüléseiig nem felel a bécsi külügyi hivatal jegyzékére és a képviselők véleményéről teszi függővé, vajjon egyáltalán feleljen-e rá és ha igen, mit feleljen.

Rákóczi-ünnep Nagyváradon.

A hős fejedelem: II. Rákóczi Ferenc emlékeztét Nagyvárad városa méltóan fogja megünnepelni.

E tárgyban Rimler Károly polgármester tegnap délután a törvényhatóság több tagját értekezletre hívta össze, hogy a Rákóczi ünnepség módozatait megbeszéljék s ehhez képest tegye meg előterjesztését a közgyűléshez.

Az értekezleten résztvettek az elnöklő polgármesteren kívül:

Glac Antal főispán, Szokoly Tamás. Hlatky Endre, Sipos Orbán, dr. Hoványi Géza, dr. Pácz Sándor, dr. Halász Lajos, dr. Dóri Ferenc, dr. Adorján Emil, dr. Kurländer Ede és dr. Istvánffy István tb. tanácsnok, mint jegyző.

A tanácskozást vezető polgármester bemutatatta a miniszterelnök és Kassa város meghívóit, melylyel Nagyvárad városát a Rákóczi-ünnepekre meghívják; bemutatatta továbbá Nagyvárad város 1903. évi határozatát, amely szerint a törvényhatóság kimondotta, hogy Rákóczi Ferenc emlékét megünnepeli az újvárosi színházban. Istentiszteletet tart, diszkozyülésre jön össze, 1000 koronás alapítványt tesz, amelynek kamatait a magyar történelemben kiváló előmenetelt tanusító középiskolai tanuló kapja; végül pedig kimondotta a közgyűlés, hogy megfesteti a közgyűlési terem részére II. Rákóczi Ferenc arcképét.

Ugyanakkor a szépészeti bizottságnak adták ki dr. Pácz Sándor azon indítványát, hogy a Főutcát nevezzék el Rákóczi Ferenc utcának. Az 1000 koronás alapítványt már letette a város, az ünnepeket azonban közbejött akadályok miatt még nem tarthatták meg. Az arckép megfestésére előadja, hogy Bihari Sándor a királyné, II. Rákóczi Ferenc és Ritóók Zsigmond arcképeit 6000 koronáért volt hajlandó megfesteni. Bele is kezdett mindháromba, de időközben elhalt s így a képek nem készültek el. Azóta tárgyalt más festőkkel s az özvegygel is, hogy más megfelelő művész fejezze be esetleg a képeket, de eredményt nem ért el.

Értesítés

Czillér Imre

nagyáruházának szőnyegosztálya ajánlja nagy raktárát a n. é. vevő közönség becses figyelmébe, szalon és ebédlő szőnyegekben, smyrna, Argaman, Attminster, velvet, futó szőnyegekben, hol-

landi, kidermiuster és spárpa minőségeket. Torontáli (Tylim) takarók és függönyök, kecske és Angora bőrök.

Linoleum és bőrvásznak eredeti gyári árban. Butor kelmék, utazó és kocsi takarók, lópokrócok.

Versenynélküli olcsó szabott árak.

Glacc Antal főispán leghelyesebbnek vélné, ha Endrey Sándor nagyváradai születésű festőművésszel készíttetnék el a Rákóczi és a másik két képet. Az értekezlet tagjai ezen indítványt helyeselték s a polgármester így teszi meg javaslatát a közgyűléshez.

Hosszabban tanácskoztak az ünnepély idejére nézve s tekintve, hogy a főispán, polgármester és a törvényhatóság több tagja október 28-án a fővárosban vesz részt a Rákóczi-ünnepélyen, a nagyváradai ünnepségek határ-idejét október 27-ére javasolják, vagyis arra a napra, amikor a nagy fejedelem hamvait magyar földre hozzák. Így azon részt vehetnek azok is, akik a fővárosi ünnepélyen jelen lesznek.

A nagyváradai Rákóczy-ünnep programját a következőkben állapították meg:

Délelőtt 9 órakor hálaadó szent mise a 1. sz. székesegyházban; a polgármester erre felkéri a megyés püspököt, aki ha személyesen nem végezhetné a szent misét ezzel esetleg mást bizna meg.

A szent mise után délelőtt 11 órakor diszgyűlés a városház nagy termében, amelyen a polgármester felkérésére a törvényhatóság egy tagja emlékbeszédet mond s ennek végén indítványozza, hogy a Rákóczyt megbélyegző törvény törlése iránt feliratot küldjön a törvényhatóság a képviselőházhoz.

Ugy az ünnepélyes hálaadó szent misére, mint a diszgyűlésre meghívják Biharvármegyét, az összes polgári és katonai hatóságok vezetőit.

Felkérlik az iskolák igazgatóit, hogy az ünnepély napján ne tartassanak tanítást, a kereskedőket pedig arra kérik fel, hogy október 27-én délelőtt 11—12 óráig az üzleteket zárják be; a polgárságot szintén felkérlik, hogy az ünnepély napján lobogózzák fel házaikat.

Ohajtja továbbá az értekezlet, hogy az összes felekezeti templomaiban, a polgármester által kitűzött időben 1 óráig harangozzanak, hogy ezáltal is jelezzék a nemzet ünnepét.

Este a színházban diszeloádás lesz, amelyen Rákosinak »Rákóczi fia« című darabját adják.

Erdekes vita fejlődött ki a felett, hogy melyik utcát nevezze el a város Rákóczi Ferenc utcának. A tanács ugyanis Aldás-utcának az elnevezését vette tervbe. Azonban dr. Pácz Sándor, Szokoly Tamás, Sipos Orbán stb. hozzászólása után abban állapodtak meg, hogy a Fő-utcát javasolják megváltoztatni »Rákóczi Ferenc-ut«-ra.

*

A fővárosban tartandó ünnepségre több tagu küldöttséget javasol az értekezlet, míg a kassai ünnepségre, mivel csak 3 tagot kértek, Rimler Károly polgármester, Szokoly Tamás orsz. képviselő és dr. Károly Irén kiküldését javasolják.

Biharvármegye Rákóczi temetésén.

A nagy kuruc fejedelem táborában ott fogja látni nagy Biharország képviselőit is. Biharvármegye 12 tagból álló küldöttség által fogja magát képviseltetni a disztes temetésen, melyen jelen lesz az ország színe-java.

Tegnap a miniszteri leiratra a vármegye alispánja megtette az előmunkálatokat. Először is a következő sürgőnyt intézte a Rákóczi bizottsághoz:

Rákóczi bizottság képviselőház

Budapest.

Budapesti ünnepélyen Biharvármegye 12 tagu küldöttséggel képviselteti magát

Alispán.

A távirat feladásával egyidejűleg minden fősolgabíró folszólitott az alispán telefon utján, hogy ha a budapesti ünnepélyeken részt akarnak venni, azt jelentsék be nála.

Ugyanekkor előterjesztést tett az alispán a főispánhoz, hogy a rendkívüli megyei közgyűlést hívja össze, melynek tárgya lesz a vármegyének a temetésen való képviseltetése és ezzel egyidejűleg a megüresedett megyebizottsági tagsági helyek betöltése. A főispán az előterjesztésre azonnal kibocsájtotta a meghívókat a közgyűlésre. Eszerint október 17-én délelőtt 10 órakor lesz megtartva a rendkívüli közgyűlés.

Az alispán a megye bizottsági tagok közül átiratilag többeket fölkerített, hogy a temetésen jelenjenek meg. Fölkerítés ment a következő megyebizottsági tagoknak: Széchényi Jenő, gróf Tisza István, gróf Tisza Kálmán, Szathmáry Király Andor, Balázsházy Iván, Szikszay Lajos, Fráter Barnabás, Thury Ignác, Dobozy Kálmán, Papp János, Telegdi József, Klobucitzky Béla, Des Echerolles Kruspér Sándor és Gilbert, Schwartz Ferenc, Lovassy Ferenc, dr. Beöthy László, Szunyogh Szabolcs, gróf Zichy Odön és ifj. Elek Gusztávnak.

A fölkerítés szövege a következő:

Magyar királyi miniszterelnök ur folyó évi 4778. számú leirata szerint II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai tetemeinek hazaszállítása alkalmával folyó hó 28-ik napján Budapesten tartandó ünnepélyen való részvételre Biharvármegye közönségét is meghívta, azzal, hogy a küldöttség tagjainak nevei e hó 14-ig hozzá bejelentendők.

Midőn tehát fölkerérem címed, hogy a vármegye közönségének képvisellete céljából alakítandó küldöttségben résztvenni sziveskedjék, arra is kérem, elhatározását legközelebb e hó 13-ig velem levélben közölni sziveskedjék.

Végül megjegyezni kívánom, hogy az idézett leirat szerint az ünnepély fényének emelése érdekében kívánatos, hogy a törvényhatóság küldöttjei nem gyászruhában, hanem diszmagyarban jelenjenek meg.

Nagyvárad, 1906. okt. 8-án.

Miskolczi s. k.
alispán.

A tizenkét tagból álló küldöttséget a főispán és alispán fogja vezetni diszmagyarban. A küldöttség 27-én indul el Nagyváradról, hogy 28-án jelen lehessen. A vármegye mindkét zászlóját el fogják vinni a temetésre.

Itt említjük meg, hogy tegnap a vármegyéhez Kassa város törvényhatósága átiratot intézett, hogy a vármegye 3 tag által képviseltesse magát az ottani ünnepélyeken is. A kassai átirat mellé csatolva az ottani gyász-ünnepélyek programja, melyet áttekintve mondhatjuk, hogy a kassai temetési ünnepély igazán fejedelmi lesz. Hogy a kassai ünnepélyen kik fognak részt venni Biharvármegyéből, erre nézve még nem történt semmi intézkedés.

Kossuth Ferenc üdvözlése. Fővárosi tudósítónk jelenti: A magántisztviselők otthona tegnap tartotta elnökválasztó közgyűlését és ez alkalomból üdvözlő táviratot küldött Kossuth Ferenc kereskedelemtügyi miniszternek és Szerényi József államtitkárnak.

Quo usque tandem.

Meggyilkolt keresztényszociálista.

A szociáldemokraták gyilkolták meg.

Quo usque tandem... Meddig leszünk még türelmesek, együgyű, gyáva birkák?!

Meddig tűrjük még, hogy a szociáldemokrata féktelen gyűlölet és terror, mely nyilvánosan házal a szabadság, egyenlőség és testvériség jelszavaival, szabadon üzze hazánkban gyalázatos mesterségét az emberpusztítást?

Budapesten egy Gulyás nevű ácsmunkást halálba kergetett a szervezett terrorizmus s nyomorba taszította özvegyét és gyermekeit.

S mit tett rá a közvélemény Magyarországon?

Hallgatott és gyáván meglapult és becstelentül türte, hogy elsikkasszák pusztulásának, halálának szomorú okát a közvélemény elől.

Az agg Csaplár Benedeket, aki többet tett az emberiség jóvoltáért, mint az összes szájhős vörös vezér, galádul, orvul leütötték.

Kik? — Egy szociáldemokrata.

Es lett-e érte csak valamelyes bántódása is annak a bandának, melynek izgató, féktelen, perfid, piszkolódo és rágalmozó beszédei az ilyen embertelen szenvedélyeknek szabad utat nyitnak?

A közvélemény e felett a brutalitás felett is napirendre tért és a szociáldemokrata párt tovább is vigan kérkedik és szervezi az állati indulatokat az emberiség legszentebb javai romlására.

Nincs rend, nincs nyugodt munka, nincsen egy zug, ahová a becsület s az erény megmaradt rongyaival elbujhatnék a köpködők elől.

Hát van-e vér, forró, felgerjedő vér ereinkben, vagy csak lomha, fanyar káposztalé kering bennünk?!

Quo usque tandem!

Most legutóbb is Esztergomban Simon Miklós keresztényszociálista építőmunkást megölték a szociáldemokraták.

Nem egy szociáldemokrata, mint Csaplár Benedeknek, hanem többen, sokan, egy egész banda bűnös a halála miatt, volt a gyilkosa.

Az elmúlt vasárnap gunyos dalokkal, kihívó magatartással belekötöttek, hogy megtámasszák önértéket, férfiaságát és mikor a galád inzultus ellen erélyesen tiltakozott s a gyalázkodást egyik társa visszahárította, a szociáldemokrata banditák felkerekedtek, székeket ragadtak és a távozni készülő Simon Miklóst és társait megtámadták.

A védekezés közben az egyik szociáldemokrata gazember Simont, aki menekülni nem tudott, alávalóan törrel hasba szurta a szociáldemokrácia nagyobb dicsőségére és a mi gyalázatunkra, kiknek gyáva nemtörődősége miatt növekedett meg így az elvetemültségük.

A gyilkos Hübner Lajos 24 éves szociáldemokrata köműves-tanonc. A kést pedig Győre Mihály ugyancsak a szociáldemokratáktól megtevesztett ember adta Hübnernek.

Simon Miklós belehalt a sebébe. A keresztény ügy elvérzett bajnokát letették a földbe. Özvegye siratja és három nevetlen árvája.

És mi?... Megdöbbenünk a hallatlan merényleten és hagyjuk nyakunkra nőni a szervezett gonoszságot ölbe tett kézzel, zárt falak között néha felsóhajtunk az idők változásán, emberek romlásán, erkölcsök elfajulásán.

Hát arra várunk-e, hogy durva ököllel becstelennül arcunkba csapjanak vérivó banditák?

Hát addig várunk-e, míg a társadalom, minden rétegében telerakodik szennyel és szeméttel, mint Augias istállója?

Hát akkor akarunk-e felébredni, észre térni, mikor a rothadás a tulajdon oldalunkat kezdi ki és orrcsavaró büzével tovább aludni nem hágy.

Keresztények, becsületes emberek, jó érzésűek, talpra, tetterrel Szervezkedjünk, tömörüljünk a hatalomra felkapott, a szervezett brutalitás, emberpusztítás és elvetemültség ellen. Mindenki tegye meg a kötelességét, míg nem késő.

Jam proximus ardet Ucalegon . . .

Popity János.

Vérengző kőművesegédek

Vasárnap este fél kilenc órakor óriási pánikot okozott a főutcai Kecskeméti-féle vendéglő előtt két kőművesegéd, akik több egyént arcul vertek, később zsebükkel többeket megszurkáltak, akik közül egy haldoklik a kózkórházban.

A borzalmas örvényről tudósítónk a következőkben számol be:

Vasárnap estetelék Sarkadi Gyula és Brok József kőművesegédek a Kecskeméti-féle vendéglőbe mentek, ahol mintegy két liter bort ittak meg. A bor elfogyasztása után a vendéglőben levő egyéneket kezdték inzultálni. A vendégek már hírből ismerték Sarkadiékat és futva menekültek a szabadba.

Leirhatatlan az a rémület, mely a menekülő közönségen uralkodott. A két gazember kést villogtatva szaladt a menekülők után. A vendéglő ajtaja előtt ekkor haladt el Papp Ferenc pintér inas, akit a részeg kőművesek többször arcul vertek, azonban a késsel nem bántották. Ekkor jött velük szembe Magyar Pál kataszteri segédmérnök. Mikor a két elvadult siheder meglátta a közelgő mérnöksegédet, feléje rohantak és őt a karján megszurkálták. Magyar látva a veszélyt elmenekült. Sarkadiék engedték futni, ők pedig a többi menekülők után futottak, kik közül Holpács János kövezősegédet, aki feleségével futott a korcsmából, utolérték. Holpácsot többször arcul verték és mikor ez a földreest kalapjáért lehajolt, Sarkadi mintegy husz centiméter hosszú zsebkéssel gyomrába szurt. A szerencsétlen kövezősegéd ekkor félre lépett és így a gyomrában levő kés oldalt vágta testét. Az elvadult részeg Sarkadi ekkor felrántotta a kést úgy, hogy az szíve felé ismét erős vágást tett. — A kövezősegéd összerogyott, a dühöngő részeg siheder a Rétre mentek. Szent Anna-utcán Sarkadi Brokhoz fordult a következő szavakkal:

— De én ám téged is megszurlok.

Míg Brok érezvén óriási részegségét, így szólt:

— Megszurhatsz, mert én részeg vagyok.

E szavak után Sarkadi markolatig döfte kését cimborája gyomrába. Brok összerogyott, Sarkadi pedig folytatta utját.

Ekkor már értesítették a vérengzésről a rendőrséget is.

Hajsza a gyilkos után.

Becsey Ignác inspekciós maga mellé véve két rendőrt a Kecskeméti vendéglőbe hajtattott. Itt a megszurkalt kövező segédet és egy sereg embert talált Becsei. A kövezősegédet azonnal a kózkórházba szállította, majd maga mellé véve a vendéglőben hegedülő cigányprimást és a gyilkosok felkeresésére indult.

Mindenekelőtt Sarkadi lakására ment ott azonban nem találta a sihedert, kinek szülei kétségbe esve tördelték kezeiket és gyermekük után kezdődtek. Innen elindulva hosszas keresés után Szent Annan-utcán vérben fet-

rengve találták egyik bűntársát Brokot, aki semmiféle felvilágosítást nem tudott adni társa felől.

Becsei éjjel 11 órakor minden korcsmát bejárva a Réten a Gyegyovszki-féle italmérésbe ment. A két rendőr, kiket magával vitt az őrmester, a kijáratot zárták el. Becsei belépett a cigány primással együtt.

Az őrmester megérkezése általános csend lett a korcsmában.

— Nos cigány, melyik az? — kérdezte Becsey.

— Az ni. — És félszemmél Sarkadira nézett.

Erre Becsey Sarkadihoz lépett, aki többet magával ült egy asztal mellett.

— A törvény nevében letartóztatom — mondta — az őrmester és Sarkadira mutatott.

Sarkadi erre felugrott és zsebébe akart nyulni. Becsey revolvert rántott elő és azt Sarkadi fejének szegezve mondta.

— Adja meg magát mert keresztül lövöm.

Sarkadi látva a fenyegető revolvert megadta magát, mire a kint lévő két rendőr megkötözte és a rendőrségre szállította.

Az eddig kihallgatott tanuk megcáfolták a gyilkos azon vallomását, mintha részegségében követte volna el a vérengzést.

Sarkadi ma átfogják adni az ügyészségnek. A megszurkalt egyének közül Holpács haldoklik, Brok sérülése életveszélyes, Magyar sérülése 4-heti orvoslást igényel.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő múltunk folyamán a fejünk fölött elsubant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországon keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatasoraiban megállották helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az uj-korszak örömapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás vesződséges munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják, ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik, a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejérvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelkünk egész ideálizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen betölteni igyekszünk.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes harc modorában*. Szenzációkat nem hajbászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások gyöngeiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunk-

ban joggal számítunk a becsületes, hithű hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagos történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

A TISZÁNTUL
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

* **Évforduló.** Tegnap volt három esztendeje, hogy dr. *Szmrecsányi* Pál püspök az ősi váradi püspökséget hiveinek, az egész egyházmegyének örömeire elfoglalta. Ragyogó, fényes ünnep volt az installáció, telve örömmel, lelkesedéssel — és nem mult el nyom nélkül. Az a szeretet, mely akkor mindnyájunknak szívét megdobogtatta, melegen él ma is, sőt azóta még fokozódott. Fokozták az együttlét napjai, a mikor püspökünk atyai szívét napról-napra jobban tanultuk ismerni s fokozták az aggodalom napjai, mikor a távollevő egyházfejedelem egészségeért szálltak imáink Ég felé. Most, mikor az évfordulót csöndben, de szerető hívei körében ülhette meg Szmrecsányi püspök, vajamennyiünknek leghőbb kívánsága; áldja, óvja Isten a mi nagyszívű, nemes püspökünket az évek hosszú során keresztül, tartsa meg az ősi püspöki széknél minél tovább való dicsőségére.

* **Aranymisési lelkész.** Ritka szép ünnep volt a biharmegyei Szent-Lázár községben. Megöszült lelki pásztora: *Ternován* János g. kath lelkész aranymiséjét tartotta. Az ünnepélyen a környék előkelősége, lelkészek, a köztisztviselők nagyszámmal voltak jelen s szívből üdvözölték a derék férfit, aki hiveinek igazán gondos vezetője és tanácsadója.

* **A karánsebesi király-szobor leleplezése.** Karánsebesről írják: Nagy ünnepélyességgel leplezte le Karánsebes városa vasárnap a király szobrát. Három évvel ezelőtt, a határ-örvidék megszűntének harmincadik évfordulóján, a város képviselőtestülete elhatározta, hogy szobrot emel a felségének hálás kegyelete jeléül, hogy a román határőrök vagyonát részben kulturális, részben közgazdasági célokra a városnak adományozta. A megindult gyűjtés nem sokára fényes eredménnyel végződött, a határ-örvidéki községek, testületek, egyesületek és magánosok mindannyian siettek leróni hálájukat

az uralkodó iránt és így nemsokára összegyűlt a szoboralap. A város ekkor, 1903-ban Fadrusz Jánost bízta meg a szobor elkészítésével, annak közbejött halála után Rollinger Rezső szobrász fejezte be a munkát. E szobrot leplezte le vasárnap Karánsebes városa, melynek ünnepélyét nagyszerűvé tette az a körülmény, hogy azon nemcsak a kormány, az országgyűlés mindkét házának küldöttsége, de maga József főherceg is megjelent a király képviselőjében.

* **Főispán vizsgálat.** Élesden Glatz Antal főispán most folytatja a megszakított hivatali vizsgálatokat. Jelenleg Élesdre szállt ki, hol a főszolgabírói hivatali vizsgálatja meg.

* **A szatmári püspök beiktatása.** Dr. Boromissza Tibor szatmári új püspök installációja vasárnap délelőtt a városi és megyei közönség és az egyházmegyei papság részvételével nagy ünnepességgel ment végbe. Reggel 9 órakor a püspök palotájából négyesfogatu diszhintón, harangzugás között a székesegyházba vonult, hol a főbejárónál a papság várta. A főoltárnál Szabó István prelátus felolvasta a királyi kinevezést és a pápai brevet, majd Kádár Ambrus latin nyelven a papság nevében üdvözölte a püspököt, mire az szintén latin nyelven válaszolt. Azután az új püspök az egybegyűlt papság hódolatát fogadta és minden egyes papot megcsókolva, az oltárhoz járult, hol a Veni Sanctet intonálták. A püspök azután misét mondott és az evangélium után magas szárnyalású beszédet intézett a néphez. Mire után a pápai áldás, majd a Tedeum következett. Az installáció a városi, polgári és katonai hatóságok, az összes egyetek és testületek, a különböző egyházak képviselői s ezekre menő közönség volt jelen. Ott volt az országos szövetségtől Szentiványi Károly és Molnár János apát, győri kanonok, Boromissza István és Hoffmann Károly kalocsai kanonokok, a nagykarolyi oltáregyesület képviselőjében gróf Károlyi Gyula, ezenkívül gróf Teleki Géza s az egyházmegye majdnem minden plébánosa képviselve volt. Fél 12 órakor tisztelgés volt, amely alkalommal mintegy 30 egyesület és társulat jelent meg. Ezután a püspök disztribúciót adott, melyre 140-en voltak hivatalosak. Az első felköszöntőt a királyra és a pápára a püspök mondta és az egyházmegyei papság nevében Pemp Antal prelátus mondott beszédet.

* **A villamostelep vezetésének vizsgálata.** Nagyvárad városi törvényhatósági bizottsága a júliusi havi közgyűlésen egy bizottságot küldött ki, hogy megvizsgálja, miért nem gondoskodtak az üzemhez szükséges kondenzvíz ellátásáról, továbbá vizsgálja meg a telep üzletmenetének kezelését. A közgyűlés ezen határozatából a villamos telep felügyelő bizottsága bizalmatlanságot látott s ezért beadta lemondását. A közgyűlés által kiküldött bizottság tegnap jelentést tett eddigi vizsgálatának eredményéről s abban olyan dolgokat hozott fel, amelyek igazolják, hogy a vezetés technikai részétől eltekintve, sok rendtelenség van a villamos telepen. A kondenzvíz dolgában senkit sem terhel mulasztás, a vizsgálat szerint. A könyvvezetés azonban nem a szabályzatnak megfelelőleg történik. A számadásokat nem terjesztették be, a számlákat nem küldik ki pontosan s így félévénél régebbi követelések kint vannak. A jelentéseket minden hónapban be kellene terjeszteni, de csak fél év múlva adják be. A főkönyvbe, dacára, hogy már kilenc hónap elmúlt, egy tétel sincs bevezetve, a múlt évi könyvek még nincsenek lezárva. A cégjegyzők sem teljesítették kötelességüket. A felügyelő-bizottság üléséről nem vettek fel mindég jegyzőkönyvet. Kifogásolja továbbá a

bizottság, hogy a városi tanács tagjainak és a városi tisztviselőinek az áram hektovattját 7 fillér helyett 4 fillérrel számítják a felügyelő bizottság tudtával, holott ilyen árszállításhoz csak a közgyűlésnek van joga, még pedig csak a szabályrendelet 54. §-ának a megváltoztatásával. Jóllehet, hogy ezt a leszállítást a bizottság méltányosnak tartja, de így keresztülvive szabályellenes. Az ellenőrzést sem a felügyelőbizottság, sem a tanács nem gyakorolta. A számvevőséget is mulasztás terheli, mert a bemutatott számadásokat 4—5 hónap múlva sem vizsgálja fölül s azok az eredeti borítékban fekszenek. A bizottság a vizsgálatot nem fejezte még be, különösen a pénzkezelésre és az anyagbeszedésre vonatkozólag, pedig azt kívánatosnak és elengedhetlennek tartja. Mivel azonban a felügyelőbizottság az ő küldetésükben bizalmatlanságot lát s lemondott, a kiküldött bizottság tagjai is a törvényhatóságra bízzák, hogy a vizsgálatot tovább folytassák-e, vagy nem. Azt hisszük, az lesz a vizsgálat eredménye, hogy a villamos telepre több munkaerő kell, akik a hőnyvezetést szabályszerűen elláthatják.

* **Koldulnak a darabantok.** Rudnay Béla, volt kir. biztos, ma délelőtt audiencián volt a király előtt. Rudnay pénzt kért a királytól a volt darabant tisztviselői segélyezésére. Rudnaynak lehet reménye, hogy nem koldult hiába, mert mint értesülünk egyik cimborája, a makói megyefőnök, Cseresnyés János a napokban kapott 80,000 koronát Bécsből a maga és makói, meg csanádmezei cimborái részére. Cseresnyés előzőleg Andrásynál kunyorált, de az kereken megtagadta a segélyt s így most Bécs juttatta alamiznához.

* **A vértanuk emléke Debrecenben.** Debrecenből jelenti tudósítónk: Október 6-án a debreceni róm. kath. templomban nagyszabású gyászistentisztelet volt az aradi tizenhárom vértanu lelki üdvéért. Szabó István senior káplán teljes segédlettel gyászmisét mondott, mely alatt a Debrecen városi dalárda remek gyászenéket adott elő melyek mély hatást gyakoroltak a templomot zsufolóság megtöltött hívekre. A diszes ravatalt díszbe öltözött öreg honvédek állták körül egy a dicső harcban fennmaradt eredeti »halálfejes« zászló alatt.

* **Készülődések Rákóczy fogadtatására.** Az országban mindnagyobb arányokat öltenek az előkészületek Rákóczi és bujdosó társai hamvainak fogadására. Különösen a törvényhatóságok központjaiban és a nagyobb városokban nagy arányú és lázas a készülődés. A főváros tegnap közgyűlésén 30,000 koronát szavazott meg a székesfőváros utcáinak feldiszfizetésére. A fővároshoz most indítványt nyújtott be egy bizottsági tag, hogy Rákóczi temetése napján és órájában az egész országban szüneteljen minden munka, az ország összes harangjai megkonduljanak és minden felekezet istentiszteletet tartson.

* **A pincérszakiskola megnyitója.** »Pincérszakiskola« szabályzata megerősítéséről érkezett tegnap az ipartársulathoz értesítés. Walter Károly a budapesti vendéglősök szakiskolájának igazgatója megküldötte a vezetés alatti szakiskola összes nyomtatványainak mintáját és ugyanakkor értesíti a társulatot, hogy az ügy elintézését nyert a miniszteriumban. A »Pincérszakiskola« iskolaszéke ma délután 5 órakor tartja első alakuló ülését a Zöldfa szálló 8. számú szobájában. Ez ülésen választják az iskolaszék elnökét, határoznak az igazgató meghívása felett és hirdetik meg a szükséges tanári állások betöltésére a pályázatot. — A megnyitási ünnepély alkalmából rendezendő mulatság táncrendező bizottsága tegnap este ülésezett és elhatározta, hogy az estélyt lehető egyszerűen rendezi, úgy hogy az a megjelenő vendégeket semmi irányban ne feszélyezze.

* **Szélhámos chaldeus papok.** Tegnap a minisztertől körrendelet érkezett minden vármegye és város törvényhatóságához a chaldeusi papok ellen. Az utóbbi időben ugyanis folyton növekszik azoknak a száma, kik állítólag valahol Kisásziában építendő templom alapján gyűjtenek. A belügyminiszter megkérdezte ez ügyben a török császári követséget és a chaldeusi patriarchatust, honnan azt a választ nyerte, hogy ezek a kéregetők szélhámosok, akik bejárják az egész Európát hamis okmányokkal, kéregetési engedélyeket is szereznek és a begyűjtött összegeket a saját céljakra fordítják. A miniszter erre elrendelte, hogy az ilyen kéregetőket tartóztassák le, irataikat vegyék el és őket magukat pedig kísértessék fel a budapesti törökcsászári főkonzul elé, honnan a határőrségi rendőrségnek lesznek átadva eltoloncolás végett.

* **Esküvő.** Fényes esküvő folyt le vasárnap délelőtt az olasz i. plébánián templomban. Némethy Ferencz dr. ügyvéd esküdött örök hűséget Darvassy Lajos városi tanácsos kedves és szép leányának Margitnak. Délelőtt 11 órakor volt az esküvő. Tanúk voltak a vőlegény részéről Morvai Károly hírlapíró, a menyasszony részéről pedig dr. Marton Lajos földbirtokos. Az esketési szertartást dr. Némethy Gyula theol. tanár, a vőlegény testvérbátyja végezte. Esküvő után az örömapánál ebéd volt, melyen mintegy 42-en vettek részt. Az ifjú pár délután négy órakor Budapestre utazott.

* **Zsidóüldözés Tomszokban.** Pétervárról jelentik, hogy Tomszokban tegnap embertelen pogromot rendeztek a zsidók ellen. 400 zsidót, köztük sok asszonyt és gyermeket összehajtották egy zsinagógába, melyet aztán a négy sarkán felgyújtottak. A bentvoltak mind a lángokban pusztultak.

* **Alakuló ülés a keresk. kamarában.** A kereskedelmi kamarai elnök és osztály alelnökök választására határnapul jövő vasárnapot azaz f. hó 14-ikét tűzte ki a főkapitány. A fél 10 órakor kezdődő választásra, illetve a választó közgyűlésre a kereskedelmi és iparkamara az összes kül- és beltágait meghívta.

* **Tifusz és vérhas járványa.** Resiczbányán, mint nekünk jelentik, a tifusz és vérhas járványszerűen fellépett. A napokban 19 tifusz és 40 vérhas megbetegedés fordult elő a városban. A hatóságok megtették a szükséges óvintézkedéseket, hogy a járvány tovább terjedését meggátolják.

* **Az élesdi jegyző választás.** Wesselényi Ferenc halálával megüresedett élesdi közjegyzői állásra már nagyban folynak a korteskenések. A pályázat most lett meghirdetve, melyre nap-nap után érkeznek a kérelmek. A pályázók közül legtöbb kilátása van a megválasztásra Komáromy Gyula horgosi és M. kai Béla élesdi vizsgázott jegyzőknek.

* **Halálos szerencsétlenség a Körözsbén.** Tenkéről jelenti tudósítónk, hogy Feketetőn borzalmas halállal mult ki Gerle Mojsza karándi lakos, Gerle tegnap reggel fát szállított Karándról Feketetőra. Útközben elaludt, mikor is a lovak a fával megrakott szekeret oly közel vitték a Körözshöz, hogy a part rész meg csuszott és a szekér a Körözsbé fordult. Gerle oly szerencsétlenül esett a vízbe, hogy a szekér fa teljes súlyával a víz fenekére nyomta. A szekér magával rántotta a két lovat is, melyek ott veszték a vízben.

* **Vonatok összeütközése.** Az alsó-ausztriai Hauskirchen és Neunkirchen között két tehervonat összeütközött. Az egyik vonaton utazó munkások közül ketten meghaltak és többen megsérültek. A szerencsétlenség oka az egyik vonat lokomotívvezetőjének vigyázatlansága volt.

* **A fogház udvarának befásítása.** A kir. ügyészség udvarán alig egy-két fa van, ami a levegőt javítja ebben a népes épületben. Virág Béla királyi ügyész az udvart beakarja fásítani, de a talaj nagyon köves és erre a célra nem alkalmas. Azon kérelmet intézte tehát Nagyvárad városához, hogy az udvar feltöltéséhez ingyen bocsásson a város megfelelő töldet rendelkezésre.

* **Helyettesítés.** Glacs Antal főispán dr Kiss Vilmos cséffai járási orvos szabadságidejére a járási orvosi teendők teljesítésével dr Schiller József geszti körorvost bízta meg.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, Virányi Vencel tegnap délelőtt 9 órakor 61 éves korában Magyarcsékén elhunyt. Az elhunytat özvegye és kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése e hó 10-én, szerdán lesz Magyarcsékén.

* **Tűz a fiumei kormányzóánál.** Fiuméből jelentik, hogy a kormányzósági palota kocsiszínében tegnap reggel tűz ütött ki, amelyet a tűzoltók csak nagy nehezen tudtak lokalizálni. A kár több ezer korona.

* **A mentők szeptemberben.** A nagyváradai mentőosztály az elmúlt hónapban összesen 36 esetben nyújtott segílyt. Baleseteknél 17 és betegszállításoknál 19 esetben működtek a mentők.

* **Elütötte a villamos.** Tegnap d. u. fél 3 óratáj a Baross-utca torkolatánál a 7-es sz. villamos elütötte Blázs István Zöldfa szállóbeli hetest. Blázs mindössze a fején szenvedett könnyebb sérülést és az előhívott rendőr bekísérte a rendőrségre. Itt miután fejsebét bekötötték, megállapították, hogy az alkoholba amugy is szerelmes hetes holtreszeg. Kihallgatni sem lehetett, miért is kijózanodásig hűvösre tették. Az eddigiekből is megállapítható, hogy a villamoskocsi kalauzát nem terheli felelősség.

* **A taracközi reformátusok kérelme.** A határvármegyéből Máramarosból tegnap kérelem érkezett Biharvármegye közönségéhez. Az ottani taracközi reformátusok templomot akarnak építtetni, azonban nincs meg hozzá a kellő pénzük. Azért most arra kérik a vármegye közönségét, hogy részükre anyagi támogatást nyujtsanak.

* **A szüret Élesd vidékén.** Élesdről tudósítónk igen rossz szüretéről számol be. Az ottani és a környékbeli szőlő tulajdonosok, most hogy leszüreteltek, nem várt csalódásban részesültek. A gazdák különben sem számítottak jó termésre, de a beszűrt must minimális reményükön is alul van. Olyan gazdák, kik legkevesebb 140 hektoliter borra számítottak, nyertek 140 litert. E hihetetlenül rossz termésnek oka volt a júliusi jég verés, mely akkor a gazdák reményét lerombolta és legutóbbi 3 napos fagy, mely teljesen tönkre tette a szőlőt.

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-tára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti ujdonságok, bronz és china-ezüst dísz tárgyak, használati cikkek. Evőeszközök a legtartósabb ezüstözéssel. Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések. Cirzus ezüstfém tisztító.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Kedd) A kis tiszteletes, új angol vigjáték.
Szerda)
Csütörtök: Bohém szerelem, operett

Péntek: A váleni nász, dráma.
Szombat: Szulamith, dalmű.
Vasárnap: A gyöngyélet, új énekes bohózat.

A kis tiszteletes.

A romantika ujjábred. Igen, bármint tiltakozzanak a naturalizmus, realizmus és még egy pár izmus hívei, a romantikára hajnalodik. És pedig ez lesz az igazi, örök értékű romantika. Az előbbi, amely Hugó és követőinek műveiben pár évtizedre hatalmába kerítette a színpadot, csak előfutárja, bejelentője volt a most közeledő igazi romantikának. A régi romantika a bizarral akart hatni; az új az emberi szívből szed virágokat s azt mondja: ezekkel a virágokkal kell ékeskedni a költészetnek. A régi romantika a szertelenséget hajszolta; az új az egyszerűséggel hat, a régi gyakran a félelmet állította központba; az új azt keresi, a mi szeretetreméltó. A régi azt kereste ki ami az emberben rut; az új a szépet a jót mutatja be s ha ezeknek ellentétet keres, hát egyszerűen az emberi gyengeségekre utal s azok fölött is jó akarattal mosolyog. A régi megdöbbenően akart, az új meghódít.

Ime az ok, a miért Rostand, Barrie a világ színpadait hódítva járják be. Nem elég az, hogy a közönség megcsömörlött már az izmusoktól. A valódi ok az, hogy az írók találták meg a költészetnek azt a nemes, tiszta formáját, a mely ennek a gözzel, villammal dolgozó kornak igaz művelőzetet tud adni.

Mindezt átérzi az, aki a Kis tiszteletest megnézi. Az Egyenlőség és a Vén leányok után ez már a harmadik darabja Barrienak, amely Nagyváradon színpadra kerül. Különb a Vén leányoknál, rögtön az Egyenlőség mellé állítható szépségben. Bájjos szerelmi történetke a Kis tiszteletesről, aki csodát művel 21 éves léteére kicsapongó híveivel s a kívül 21 éves léteére szintén csodát művel a szerelem. A szereimet természetesen egy grófkisasszony lopja szívébe, természetesen ott van a zsarnok apa és a faluszája nénikék és természetesen mindez végül is jóra fordul, a kis tiszteletes elveszi a grófkisasszonyt. Mindez olyan, mintha a Csipkerózsika meséjét látnók, amellelt ragyogó költői nyelven, ötletektől szípkázó párbeszédében előadva, az egésznek az alapja pedig a becsületese emberi szív, minden jószágával és szeretetreméltó gyöngeségével. Meghatottság és derűtlenség váltakoznak a nézőtérben — s a darab megnyerte az útközvetet.

A diadalban sok részük van, ismerjük el, az előadókknak is.

E. Kovács Mariska maga volt a báj és kedvesség. Tudott pajzán és komoly lenni, tudott dévaljkodni és elérzékenyedni. A romantika ragyogta be egész alakítását, amelyet egyik legigazibb, legművészebb sikere gyanánt jegyezhet fel. A címszerepben Tóth Elek jeleskedett. Eltalálta szerepének naiv, megkapóan egyszerű alaphangját s ebből hozta színpadra a kis tiszteletes poétikus alakját lehető legtökéletesebben. Szarvasi Sándor néhány markáns vonással, de igen sikerülten játszotta az öreg Robin Dawt; határozottan feltűnt a főbb szereplők jelessége mellett is. Ugyancsak kis szerepben, de tökéletesen kidolgozott alakítást adott Fehér Gyula (Lord Rintaul). Úgyes kis szobacicus volt Harmathy Mici. Nagy Sándor, Krasznai Andor, Kovács Margit, Simon M. és Verő J. igyekezetének és sikerének elismerése nélkül nem lenne teljes ez a kritika, amelyet

— valljuk meg — ritka örömmel irtunk, mert hiszen nem volt alkalmunk gáncsolni semmit. Az, hogy az angol neveket hol angolosan, hol félangolosan, franciásan ejtették ki, csak egy kis szépséghiba, amely a művészi alakítás igaz sikeréből semmit sem von le.

A gyöngyélet. Vasárnap lesz a bemutatkozó előadása a Gyöngyélet francia énekes bohózatnak, amely teljesen bepróbálva készen várja nagyváradai bemutatóját. A gyöngyélet egy igen érdekes katonás darab, amely a kaszánya beléletével ismerteti meg a nézőt. Csupa új ötlet az egész darab, s a nevetni szeretőknek kellemes estét fog szerezni. A legkisebb szerep is elsőrendű kézben van.

A kis tiszteletes II-odszor. Barrie nagyhatású angol vigjátéka, mely tegnap esti premiére alkalmával oly osztatlan tetszést aratott, ma este kerül színpadra másodszor a Szigligeti-színházban.

A vig özvegy. Lehár Ferenc nagysikerű darabja a vig özvegy című operett, nagyban foglalkoztatja a színház énekes személyzetét, naponta folynak a próbák a bájjos zenéjű üdorságból, amelyre az igazgató teljesen új jelmezeket és új díszleteket készíttetett. A vig özvegy új operett címszerepét Károlyi Leona fogja játszani.

EGYESÜLETEK.

Keresztényszociálisták.

A keresztényszociális egyesületek országos szövetsége nemrég tartott közgyűlésén új szövetségtanácsot választott. Az új szövetségtanács, mely szeptember 29-én tartotta alakuló gyűlését, több bizottságot alakított, hogy megnövekedett munkakörét betölthesse. Így megalakult a propaganda bizottság, fővárosi bizottság, szakszervezeti bizottság, végrehajtó bizottság, lapbizottság és a munkások bizottsága.

Az elnökség, mely különben mindegyik bizottságnak hivatalból tagja, a következőképen alakult meg:

Elnök: Dr Giesswein Sándor, pártelnök: Szalánczy Andor, ügyvezető alelnök: Dr Lakatos Géza, vidéki alelnök: Szeif István, főtitkár: Dr Antóni Béla, titkárok: Kozma Ferenc, Apsai János, Havelka. Főjegyző: Kasztovszky Kálmán, jegyző: Léder József, pénztáros: Krywald Ottó, ellenőrök: Morva Rezső, Pajlóger Antal, Szalay József, Ruzsinszky Béla.

A bizottságok pedig a következőképen alakultak meg:

A propaganda bizottság feladata a keresztényszociális mozgalom terjesztésére vonatkozó javaslatok tétele, szociális tanfolyamok rendezése s gondoskodás röpiratokról.

Tagjai lettek: Ernst Sándor, Geöcze Sarolta, Szalánczy Andor, Huszár Károly, Fruchtl Ede, Apsai János, Morva Rezső, Pözs József, Némethy József.

A fővárosi bizottság feladata a fővárosra és vidékére nézve az idevonatkozó egyesületek életének egységes irányása. Tagjai: Antóni Béla, Hegyi Kálmán, Morva Rezső, Szlovacsék József, Koller Antal, Varga József, Cserényi Ernő, Morvay László.

A szakszervezeti bizottság feladata az országos szakszervezetek között az összeköttetés létesítése, az egységes irányzás és felügyelet. Tagokul megválasztottak: Ernst Sándor, Huszár Károly, Blahó József, Pechó Antal, Morva Rezső, Léder József, Vargha Pál, Sütő Sándor, Balázs Lajos.

A végrehajtó bizottság hatáskörébe tartozik a szövetségtanács határozatainak végrehajtása s tagjai: Giesswein Sándor dr, Szalánczy Andor, Lakatos Géza, Antóni Béla, Kasztovszky Kálmán, Krywald Ottó, Morva Rezső, Pajlóger Antal.

A lapbizottság irányítja s intézi a kere

tényszociálisták lapját, az Igaz Szót. Tagjai: Turi Béla, Haller István, Huszár Károly, Geőcze Sarolta, Apsay János, Morva Rezső, Pechó Antal, Varga Pál, Németh József és Gaiszt Antal. A szövetség tanács főszerkesztőnek megválasztotta dr. Lakatos Gézá, felelős szerkesztőnek Szalánczy Andort, főmunkatársnak dr. Antóni Bélát.

A női bizottság megalakítása későbbre maradt.

Politikai keresztényszociális párt szervezésére is alakítottak bizottságot; melynek tagjai: dr. Lakatos Géza, dr. Antóni Béla, Haller István, Bergendy Szilveszter, Sztovacsék József, Morva Rezső, Koller József, Pösz József, Apsay János és Szalánczy Andor.

Van tehát nemcsak elméleti keresztényszociálizmus, hanem vannak keresztényszociálisták is, kik alaposan hozzáfogtak a szervezés munkájához. Ugy van ez jól, mert nekünk nem csak igazságunk van keresztényszociális elveinkben, hanem emberek kellene az elvekhez!

TANÜGY.

A katolikus tanítók tisztelgése.
Imrik S. Zoltán várad-olaszi-plébánosnál.

A várad olasz-i róm. kath. tanítók testülete, e hó 7-én vasárnap d. e. 11 órakor tisztelgett az ujonnan kinevezett plébánosnál, mint az olasz-i katolikus fiú- és leány iskolák fődirektoránál.

A tanítók nevében Stark Gyula igazgató főtanító meleg szavakban tolmácsolta a tanítók vonzalmát, mellyel az új plébános iránt mint a tanügy terén 2 évtizednél is több időn át hivatással működő tanfőúrhoz vannak. Amily bánatot okozott Dencs János elvesztése, ép oly öröme gyulasztotta a tanítókat kegyelmes püspökünk kitűnő választása, mellyel e nagyfotosságu állást betöltte. Az új plébános kinevezése nyereség az egyháza és iskolákra egyaránt. Kéri őt, hogy azon szeretet, mellyel a tanúgyhoz a múltban volt, azt a jövőben is megőrizze.

Imrik S. Zoltán a tanítókat látható örömmel fogadta, nagy elismeréssel szólott azok fontos működéséről, mert nehéz munkakörüket közvetlen tapasztalásból ismeri s meggyőződéssel állithatja, hogy nincs állás, melyen a mindennapi kenyeret jobban megérdemelhettek, mint éppen ezen. Igéri, hogy gyakran fel fogja keresni az iskolát. Kéri a tanítókat, hogy az eddigi szorgalmat és pontosságot továbbra is megtartsák s mindenkor, de különösen minden iskolai órában legyen velük *Jézus Krisztus*, kinek jelenléte áldásos kihatású lesz tanításuk eredményére. Végül biztosítá őket állandó jóindulatáról.

Ezek után újszerűt dokumentáló beszélgetést folytatott a tantestület minden egyes tagjával. A tanítók azon kellemes hatás alatt hagyták el a plébániát, hogy ahol a lelkes igazgató oly nemes intencióval kezdi működését, ott az eredmény csak áldásos lehet!

TÁVIRATOK.

Általános kihallgatás.

Bécs, okt. 8. A király ma délelőtt nyolc órakor Schönbrunnból a Burgba hajtatott, ahol tíz óra óta általános kihallgatást ad. A király az általános kihallgatás előtt dr. Schrott Ferdinán lovag, az osztrák legfőbb törvényszék vezetőjének a valóságos belső titkos tanácsosi minőségben letett esküjét hallgatta meg.

Az orosz pénzügyi helyzet.

London, okt. 8. Az orosz p. ü. miniszter kiegészítőnek mondja Oroszország pénzügyi helyzetét s figyelmezteti az orosz értékpapiroknak angol birtokosait, hogy ne hallgassanak alaptalan és

rosszakaratu híresztelésekre és ne igyekezzenek tulajdoni orosz papirjaikon. Utóbbi időben alig tudtak elhelyezni Angliában orosz értékpapirokat.

Podbielszki lemondása.

Berlin, okt. 8. Podbielski földmívelésügyi miniszter újból beadta lemondását.

NYILTTÉR.

Értesítés.

Tudomásomra jutott azon piszkos rágalom, melyet üzletemről rosszakaróim híresztelnek. Sajnos, elégtételt szerezni magamnak nem tudok, mert nem ismerem a rágalom forrását.

Felszólítok azonban mindenkit, hogy ha nálam követelése lenne, jelentkezzen pénztáramnál.

Nagyvárad, 1906. okt. 8.

Cziller Imre.

Egy jövedelmező

üzlethez 10—15 ezer koronával egy társ kerestetik. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

Önkéntesi tanfolyam Nagyváradon.

Intézetulajdonos: **Dénes Pál,** igazgató, Tisza Kálmán-tér 9 szám alatt.

1906. október 15-én

önkéntességre jogosító vizsgálatra előkészítés végett tanfolyam nyílik meg középiskolai tanárok vezetése alatt. A tanfolyam február végéig tart. Az előadások az esti órákban tartatnak. Jelentkezni lehet bármikor a tanfolyam megnyitásáig az intézet helyiségében. Fölvehető minden feddhetlen életű fiatal ember, 16-tól 20 éves koráig.

D É N E S P Á L,

internátusi igazgató.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, október 8.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határídeje.

Budapest, október 8.

Buza okt.	— — —	14.34	—	14.36
Rozs okt.-re	— — —	12.84	—	12.88
Tengeri ápt. 1907	— — —	10.14	—	10.10
Repeze aug.-ra	— — —	24.80	—	24.40
Zab ápr.-ra	— — —	—	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 t. okt. 8-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.75
Magyar koronajárdék 4%	— — —	98
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	84.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94.80
Magyar gyermek-sorsjegy-kölesön	— — —	93
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	2.08
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	152.50
Osztrák járdék aranyban	— — —	985.15
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.00
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.75
Magyar hitelbank részvény	— — —	813.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	674.50
Német birodalmi márka	— — —	19.08
London vista	— — —	117.75
Páris vista	— — —	240.10
20 márkás arany	— — —	95.35
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	35.46
Osztrák járdék papirban	— — —	98.75
Osztrák járdék ezüstben	— — —	99.75
Osztrák korona járdék	— — —	116.50

Forgalmi kimutatás 1906 okt. 1—2

Tiszta buza körülbelül 1700 htl — Kétszeres buza 1000 hltr Rozs 1200 hltr Árpa 600 hltr Zab 400 hltr Tengeri 170 hltr burgonya 80 hltr.

A szerkesztésért felelős:

Dr. V U C S K I C S G Y U L A.

**Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű**

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbutorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kivánatra tervek és költségvetések — Telefon 421 szám.

Önkéntes árverési hirdetés.

B. Bösörményi gazdaságban az összes meglévő gazdasági felszerelések u. m. ekék, vetőgépek, rosták, konkolyozók, cséplő garnitúrák stb. e hó 14-én délelőtt 9 órakor önkéntes árverés útján készpénzfizetés mellett eladatnak.

Kivánatra a gyiresi állomásra kocsik küldetnek. Az érdeklődők kocsik miatt Rimler Szilárd intézéhez B.-Bösörmény forduljanak.

Biharmegyei Takarékpénztár.

HIRDETÉSEK

jutányos árban
felvétetnek a

"TISZÁNTÚL"

kiadóhivatalában.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik
tanulónak
a Szent László nyomdában.

Hirdetmény.

A Biharmegyei Takarékpénztár zálogosztálya

e hó 24-én

árverést tart.

Felkéretnek a zálogjegy birtokosok a tárgyaik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Alapított 1898-ban.

Alapított 1898-ban.

Elsőrangú cipész üzlet!

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy az őszi idény beálltával **megérkeztek a legszebb és legfinomabb bőrök** és mint a múltban, úgy ezután is legfőbb törekvésem rendelőimet tisztességes és minden igényt kielégítő munkával kiszolgálni, miről ugyan már az eddigi t. rendelőim is meg vannak győződve, hogy üzletem fennállása óta a nálam készült **cipők, csizmák** a legfinomabb anyagból és a legszebb és legújabb divatu szabás szerint készültnek mérték után, amit bizonyítanak fentebb látható kiállítási kitüntetésem is.

Meggyőződés céljából elég egy próba rendelés, — Kiváló tisztelettel

UJLAKY ISTVÁN

cipész mester

Nagyvárad, Sz -János-u. elején, Kispipa vendéglővel szemben.

Biharmegye legolcsóbb bevásárlási forrása.

Fő-utca, Rimanóczy-palota (Fröhlich-féle hentes üzlet mellett.)

Van szerencsém értesíteni a tisztelt vevőközönséget, hogy egy óriási **alkalmi vétel** következtében mindennemű szövet, schiffon, vászon, delaan, kreton, sefir, flanelk, továbbá sima és mintás blous selymek **olcsó árban** lesznek elárusítva és pedig:

1 mtr. taftt. selyem minden színben — — — — — 63 kr.	1 mtr. francia gyapju delaan — — — — — 35 kr.
1 > angol női ruha kelme divatos, 120 cm. széles — — 48 >	1 > angol blous flanel — — — — — 25 >
1 > scott gyermek ruha kelme 120 cm. széles — — 45 >	1 vég kitűnő jó vászon 30 rőfös — — — — — 3-90 >
1 > angol kostüm > > 140 cm. széles — — 1-35 >	1 > híres minőségű Madapolan schiffon — — — — — 6.— >
1 > férfi lábravaló copper, igen finom — — — — — 28 >	

Tisztelettel az **ALKALMI ÁRUHÁZ.**

Tulajdonos: **SZÉKELY JENŐ.**